

ASSISTIM A L'HOLOCAUST DE LA CLASSE MITJANA I A L'ECLUSIÓ DEL CAPITALISME SENSE COMPASSIÓ

Francesc Sanuy

Advocat

El capitalisme segons Giner

A principi del mes d'abril, el president de l'Institut d'Estudis Catalans i bon amic, Salvador Giner, va tenir la cortesia d'invitar-me a presentar el seu llibre *El futur del capitalisme*. En el col·loqui final, l'autor es va referir a l'error comès pels profetes de l'autodestrucció del sistema tot fent referència a algunes conseqüències virtuoses del capitalisme que podien significar un augment del nivell de vida i prosperitat per a les classes subordinades gràcies a l'efecte vessament que permet l'enriquiment il·limitat d'uns quants sense el corresponent empobriment de la majoria. Mentre ell parlava d'això, jo anava fullejant un llibre de text que vaig fer servir ara fa 50 anys per donar classes als meus alumnes de la Cornell University (NY). Era l'obra de John W. Connell titulada *Economists past and present*. Hi buscava, i la vaig trobar, una cita de Rousseau que criticava l'ordre establert a la societat com la causa de totes les injustícies i desigualtats, però unes pàgines més enllà vaig topat amb les afirmacions de Marx, al *Manifest comunista*, quan es referia al creixement de la classe proletària, que augmentava constantment per la degradació de la classe mitjana, en perill d'extinció. I al marge de la pàgina hi vaig retrobar un comentari meu manuscrit que expressava el desacord i replicava que, ans al contrari, el capitalisme dotat de continguts socials havia eixamplat els nivells de gran amortidor social que representen les zones intermèdies.

TANMATEIX, SI ARA tornés a fer aquella lectura, em sembla que no faria les mateixes anotacions de discrepància al marge. Perquè, mentrestant, Milton Friedman, com a gran profeta del neoliberalisme i del capitalisme de combat *full contact*, ja va dir que l'única responsabilitat social dels empresaris és maximitzar els beneficis. I perquè, cada vegada que ens ataquen els quatre genets de l'apocalipsi capitalista, després hem de fingir que s'adoptaran mesures de regulació que impedixin la repetició dels grans escàndols d'Enron o de Worldcom, i que els filantrops, la responsabilitat, l'obra social, els microcrèdits i altres farses ens conduiran al valor comparat i al capitalisme constructiu. En realitat, aquests neologismes i aquestes velles receptes

només dissimulen el contingut del *Manifest capitalista* que Umair Haque ha publicat a so de bombo i plateret. Segons Andrew Hill, per part seva, Michael Porter i Mark Kramer respiren de manera semblant en haver publicat *Com es pot fer funcionar el capitalisme* a la *Harvard Business Review*. Però totes aquestes expressions retòriques ja no poden amagar que ara sí que estem assistint a l'holocaust de la soferta classe mitjana i a l'eclusió del capitalisme sense compassió.

L'excusa

de la crisi i de la recessió ha estat perfecta per fer pagar els plats trencats als contribuents modestos i perquè, a costa d'ells, els sàtrapes i els financers s'hagin enriquit encara més i sense ni el mínim gest de solidaritat o de púdica discreció a l'hora de fer ostentació de la seva obscena fortuna.

ÉS MÉS, LA DESIMBOLTA actitud de superioritat dels avantatgistes ha impregnat de tal manera el discurs públic, que els centres de poder ja no consideren necessari dissimular el que pensen. Per exemple, s'ha fet públic un estudi de la fundació de les benèfiques caixes d'estalvis que arriba a la conclusió que els immigrants aporten a l'estat del benestar molt més del que reben. Els estudiosos han trepitjat ambulatoris, hospitals, escoles, menjadors escolars o Caprabos amb *vales*? Deixant de banda les jubilacions a les quals encara no tenen accés per falta d'anys de cotització, potser s'ho haurien de tornar a mirar. Però el més greu és que el missatge d'aquestes entitats de capitalisme *social* és que la massiva arribada d'immigrants ens ha beneficiat perquè ha permès de reduir o congelar els salaris dels autòctons. Ja se sap, és el vell invent de l'exèrcit de reserva del capitalisme.

TORNEM, PERÒ, a l'actual-

tat i veurem que des de fora ens diuen que l'orina del malalt, és a dir, la nostra, no els acaba d'agradar. Els observadors coincideixen a sentir preocupació per la dubtosa liquiditat del regne d'Espanya, que podria afectar el deute públic i també el sistema de banquers i caixes. Ja se sap que res ni és veritat ni és mentida, i que tot depèn de com es mira. I a fora no ho veuen bé. Per exemple, la

“La desimbolta actitud de superioritat dels avantatgistes ha impregnat de tal manera el discurs públic, que els centres de poder ja no consideren necessari dissimular el que pensen”

UBS afirma que la situació no és tan greu com la d'Irlanda, però que si la liquiditat falla es podria obstaculitzar el camí cap a l'estabilització. La Lombard Street Research diu també que el *decoupling* (desaparellament) d'Espanya dels altres perifèrics amb problemes no pot durar gaire temps. I, finalment, la Spiro Sovereign Strategy sosté que la reestructuració de les caixes es fa amb la lentitud del cargol. Segurament, perquè als poderosos, el govern de torn sempre els dona més pastanaga que bastó.

I, AMB EL RUIXAT QUE CAU, resulta que el ministre Blanco, en lloc d'invertir tot el que tenia compromès d'obra pública a Catalunya, se'n va a Londres a fer d'API i a promoure la venda d'apartaments a la costa. Amb dos arguments. Ara són dels banes i de les caixes, que necessiten vendre'ls per donar crèdit. I, segon, que això és un estat de dret amb un registre de la propietat. Com si a Londres no sabessin el nivell de delinqüència urbanística que hem patit aquí amb els efectes, a més a més, de la llei de costes, o quantes pagues i senyals han perdut milers de ciutadans britànics.

CRISTINA LOSANTOS

UNA VISIÓ INTEL·LECTUAL SOBRE EL MODEL ECONÒMIC

Incerta fi del capitalisme

Salvador Giner, sociòleg i president de l'Institut d'Estudis Catalans, creu en la capacitat de regeneració del capitalisme ≡ Ho explica en el llibre que va presentar ahir a Barcelona

MAX JIMÉNEZ BOTÍAS
BARCELONA

El futur del capitalisme, com qual-sevol futur és incert. Aquesta obvietat li va passar per alt al camarada Khrusxov, cap suprem de la Unió Soviètica, quan l'any 1956 va vaticinar davant diversos ambaixadors a l'ONU que l'ordre polític occidental –la democràcia liberal– moriria, com també ho faria el seu ordre econòmic. «Els enterrarem, la història està al nostre costat», va afirmar. A Salvador Giner, sociòleg i president de l'Institut d'Estudis Catalans, li agrada evocar aquesta vella anècdota per recordar que no hi ha res més incert que la mateixa desaparició del sistema econòmic que va combatre la dictadura del proletariat amb més afany que no pas fortuna. Ja que va ser el mur separador de les dues ideologies, i amb ell el règim que va inspirar la profecia de Khrusxov, el que va acabar per ensorrar-se mentre que l'hegemonia del capitalisme és avui indiscutible. Gràcies a la Xina.

Giner és un ideòleg d'esquerra. «Sóc partidari de l'empresa pública», acostuma a comentar, encara que per aclarir dubtes renega del marxisme. En la visió que ofereix sobre el futur d'aquest sistema econòmic en el llibre *«El futur del capitalisme»* que va presentar ahir a la

JULIO CARBÓ

►► Presentació ► Giner, ahir, a la seu de l'Institut.

ELS TEÒRICS

«Marx, Schumpeter i Bell van formular teories apocalíptiques, però es van equivocar», diu

seu de la institució que presideix, desenvolupa intel·lectualment la vella tesi: val més boig conegut... És a dir: «Naturalment, és impossible predir la data de la mort. Serà molt menys sobtada que el que va imaginar la doctrina marxista, l'interès arqueològic de la qual no augmenta amb el pas del temps. Malgrat el que alguns en diuen acceleració de la història en els nostres dies, ningú pot afirmar que no duri un parell de segles més. (És clar, sempre que la humanitat no hagi mort abans, empenya per la seva voraç destrucció ambiental.) Pensin el que va trigar a

ensorrar-se l'ordre imperial romà o el que va trigar a dissoldre's el feudal. Entre tres o quatre segles, segons es miri», explica.

Ni el «catastrofisme» de Marx, ni l'«amoralitat» atribuïda per Schumpeter al sistema, ni l'«acceleració de la societat postindustrial» de Bell han aconseguit acabar amb el model. Són els tres teòrics que han formulat les teories més lúcides sobre l'apocalipsi. «No obstant, els tres es van equivocar», va comentar Giner.

No hi ha resignació en el seu comentari. No del tot. Té la inquietud que els *altermundistes* –els que creuen que un altre món és possible– no només dissenyin una teoria raonable sinó també un pla viable de substitució d'aquest sistema per un altre. Encara que fórmules com el cooperativisme o el tercer sector poden resultar més eficaces per domesticar el sistema, que no per fer-lo caure.

Continuar com sempre o tornar al període d'hegemonia neoliberal –el que va de l'enfonsament del mur berlinès fins al col·lapse de Lehman Brothers– seria un gravíssim error. «Asseguraria la més cruel permanència del capitalisme i la incapacitat de reconduir-lo a un sistema que obriria la possibilitat d'anar envers un altre futur, menys indecent». ≡

SALVADOR GINER, sociòleg, president de l'IEC, publica 'El futur del capitalisme' (Ed. 62)

“Cada cop hi ha més diferència entre les expectatives de la gent i la realitat”

Salvador Giner

Al marge de la seva condició de president de l'Institut d'Estudis Catalans, càrrec que ocupa des del 2005, el sociòleg Salvador Giner (Barcelona, 1934) continua la seva producció intel·lectual. El seu últim llibre és *El futur del capitalisme* (Ed. 62), llibre que sorgeix d'un cicle de conferències sobre aquest

tema que va impartir al CaixaFòrum de Madrid. És el darrer fruit d'una llarga tasca que inclou llibres com *La societat de masses*, *L'estructura social de la llibertat*, *La societat catalana*, *Manual de civisme* i altres. Va fundar i presidir l'Associació Catalana de Sociologia, filial de l'Institut d'Estudis Catalans. Ha estat distingit amb la Creu de Sant Jordi i el Premi Nacional de Ciencias Sociales.

a qui ajudes i a qui no... Un govern que potenciï el seu departament d'educació em produeix més confiança que aquell que destini més diners a defensa.

A l'esclatar l'última crisi, Sarkozy advoca per una refundació del capitalisme... que no s'ha fet. És el mateix que vostè propugna?

No. Jo no em fiaria de res que digués Sarkozy! Què vol? Tornar a començar, amb la taula de canvi –el precedent de la banca– que vàrem inventar els catalans? Ja sabem què dóna resultats, i el que dóna resultats és la socialdemocràcia.

Però la socialdemocràcia passa per un mal moment a tot Europa...

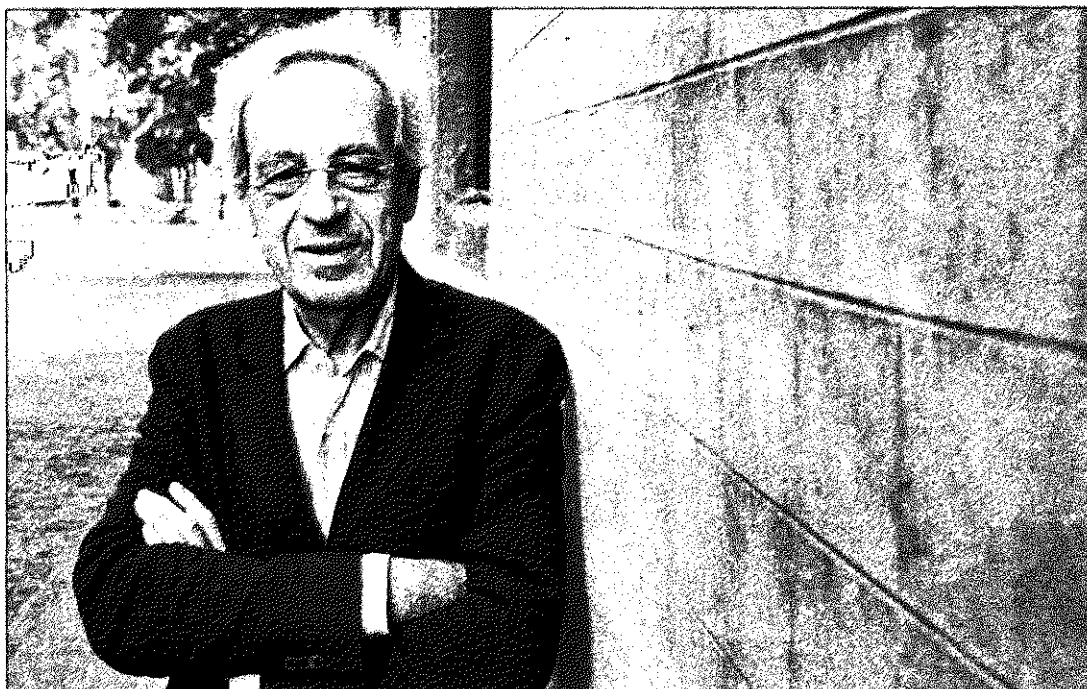
Sí, i és lògic. La socialdemocràcia fa una sèrie de reformes i quan li gent s'hi acostuma, s'oblida de la situació anterior, comença a rondinar i passa a l'altra banda. En el fons, podríem dir que som poc agraïts... Andalusia, per exemple, s'ha transformat amb el socialisme constant, encara que hagin comès errors com les *peonàs*. La socialdemocràcia crea conservadors!

Els sindicats podrien haver estat la via per canalitzar l'alternativa al capitalisme, però no ho lideren. Què els ha passat?

Els sindicats han fracassat moralment, s'ho haurien de fer mirar. I no sóc pas gens antisindicalista, però el gloriós sindicalisme d'antany està desbancat. Són petites burocràcies, amb alliberats professionals, han perdut la bel·ligerància i només lluiten pel tant per cent. Fa pensar en els sindicats francesos, que van ensorrar el Maig del 68 arribant a acords amb el general De Gaulle!

Ara es reuneixen Zapatero i Botín, i sembla que el polític executi el que diu el banquer...

Jo crec que negocien, al marge que jo hagi perdut tota esperança en l'idealisme del senyors Zapatero i Botín. La societat contemporània es pot definir com a *corporativa*, en el sentit que hi ha corporacions –grups– que estan entrelligats, interrelacionats. I no s'anul·len mútuament, sinó que negocien. Jo parlo del *corporativisme* com a forma de funcionament de la nostra democràcia. Hi ha interessos organitzats, però no en un sentit negatiu.

Vic

Jordi Vilarrudà

En aquest moment de crisi, Salvador Giner constata que caldrà canviar el model del capitalisme, essent conscients que no ha sorgit cap alternativa viable a aquest sistema. Més que analitzar les conseqüències del que ha passat, intenta traçar camins de futur. El sociòleg va ser a Vic, per presentar *El futur del capitalisme* en entrevistes a EL 9 NOU i EL 9 TV.

Les concentracions d'indignats, expressen frustració per la forma com el capitalisme ha afrontat la crisi?

De frustració n'hi ha hagut sempre, però en el cas de l'Estat espanyol ha coincidit ara amb unes xifres d'atur considerables. La gent ha sortit perquè cada vegada hi ha una diferència més gran entre les expectatives i la realitat. Abans, la gent hauria estat més resignada... En general, anem ajustant les nostres expectatives al nivell de vida, però a vegades la situació no segueix el mateix ritme. I és el que passa ara.

Afegit a altres factors...

Sí, la corrupció dels polítics, que es generalitza, com si tots ho fossin, però n'hi ha uns quants. I també el capitalisme, que ha donat exemples absolutament indignants, com el dels grans banquers o directius que tenen beneficis extraordinaris i que n'obtenen més, gràcies als contractes blindats, encara que se'ls

“No veig cap altra alternativa que un reformisme seriós del capitalisme”

ensorri l'empresa. Això és una immoralitat!

Els indignats són un col·lectiu heterogeni. Això fa més difícil de preveure cap on anirà el seu moviment?

Aquestes són expressions emocionals col·lectives, que estan molt bé si immediatament després comença a sortir una visió de futur. Ha d'haver-hi un programa, si no per a un partit polític, sí per a un moviment social organitzat. Ha de sortir una

doctrina viable, un full de ruta. Si veiés que hi ha un moviment que porta cap a una democràcia participativa concreta, i en troben la fórmula, ho trobaria molt bé.

En el terreny que explora en el seu llibre, quin podria ser aquest full de ruta?

Ens hem de plantejar allò que sigui viable. Per exemple, substituir l'empresa capitalista pura i nua per l'empresa capitalista cooperativista. La democràcia industrial és una cosa provada, que existeix fa dos-cents anys! No és una panacea, però és millor. Fins i tot pel fet que és difícilment imaginable fer una cooperativa que es dediqui a la fabricació i venda d'armes... També es pot potenciar el tercer sector de l'economia, les fundacions, la banca més altruista –l'obra social de les caixes, encara que estiguin desapareixent... Tot això és esperançador.

Algú pensarà que això és molt poc, insuficient...

Sí, diran que això és només posar pedaços perquè el capitalisme continuï. Però jo no

veig altra alternativa. En la revolucionària, no hi ha prou gent que hi cregui, i les revolucions que han acabat dirigides per un partit autoritari han acabat en catàstrofe! El que estic dient és que podem caminar cap a una solució si ens posem en la via d'un reformisme seriós.

Seriós, en aquest sentit, voldria dir que no és utòpic?

“Els radicalismes utòpics han portat als humans misèria i patiments”

Està de moda parlar del pensament utòpic com quelcom meravellós, i jo no he caigut mai en aquest parany. Tots els radicalismes utòpics, quan s'han volgut aplicar han portat misèria i patiment als éssers humans. No em recada de dir que sóc reformista, però seriós, repeteixo.

Com es distingeix la seriositat reformista?

La comproves. Saps quantes escoles has construït, com reparteixes els recursos,